

Vpadla jsem do toho rovnýma nohama, říká ukrajinská asistentka pedagoga

21.2.2023 - Václav Zeman | Člověk v tísni

Únor 2022: Čtyřicetého února mezi čtvrtou a pátou hodinou ráno zaslechla Olena první výbuchy u vojenského letiště ve Vasilkově, které se nachází nedaleko Kyjeva. Žila zde s manželem a dcerou. Pěťadvacátého února nastoupila se dcerou, psem a kamarádkou do auta a vyjela směrem k hranicím s Polskem, manžel odešel do války. Jeli pět dní, provoz byl velmi pomalý. Na výjezdu z Ukrajiny byly dlouhé fronty, za celý den tak jednou ujely jen sto metrů. Při cestě se snažily co nejvíce šetřit benzín, nejedly teplé jídlo a chodily co nejméně na záchod. Na jednu noc zastavily u kamarádek v Budapešti, pak pokračovaly až do Jablonce nad Nisou, kde měla Olena známou. Původně chtěla dojet až do Německa, ale dál už nejela, neměla na to sílu. V Jablonci byly s dcerou jedni z prvních ukrajinských uprchlíků, kteří sem přijeli. „V první chvíli nikdo moc nevěděl, co dělat. Dali nám bydlení v prostorách jedné firmy nad jejich kanceláří. Neuměla jsem tehdy vůbec česky, učila jsem se do té doby jen němčinu a angličtinu,“ vzpomíná na první dny v Česku Olena.

Původně chtěla dojet až do Německa, ale dál už nejela, neměla na to sílu.

Únor 2023: Dnes Olena sedí v útulném prosvětleném bytě na okraji Jablonce, který má pronajatý od jedné spřátelené české rodiny. Žije zde jedenáctým měsícem s dcerou i se psem. Její manžel je stále ve válce a za celý rok se viděli jen tři týdny, jinak si jen telefonují. Olena dnes pracuje jako asistentka pedagoga pro ukrajinské žáky v Masarykově základní škole v Tanvaldu. Je tak jednou z více než 1 400 Ukrajinek a Ukrajinců, kteří podle údajů ministerstva školství nyní pracují v českých školách na pedagogických i nepedagogických pozicích.

Tady můžeš být a začít

„Vzniklo to celé dost narychlo, paní ředitelka mě poprvé kontaktovala v květnu. Řekla mi, že bych mohla udělat nějakou aktivitu pro české i ukrajinské děti, aby dělaly něco společně. Vpadla jsem do toho opravdu rovnýma nohama, neuměla jsem pořádně česky, nevěděla o spoustě míst a věcí ve škole, řekli mi „Tady můžeš být a začít.“ a začala jsem,“ popisuje Olena své první zkušenosti v české škole.

Na Ukrajině Olena vystudovala pedagogiku ve dvou oborech – dějiny umění a tělesnou výchovu. Pracovala tam ve waldorfské škole. Začala se zrovna vracet do práce po narození dcery, dělala pro školu první kroužky a příměstský tábor. Pak ale přišla válka a najednou byla místo ukrajinské školy v té české. *„Od prvních dnů jsem ve škole pomáhala ukrajinským dětem řešit různé praktické problémy, na které ve škole narážely. Když třeba ztratily klíč od šatny nebo nevěděly, jak si objednat jídlo na další dny v jídelně. Někteří nerozuměli dobře českým učitelům a bylo třeba jim často něco dovysvětlit. To, co může být pro leckterého dospělého docela obyčejná věc, může být pro dítě velmi vážné a důležité,“* popisuje Olena.

Překládat už nemusím

Do tanvaldské školy dnes chodí třináct ukrajinských dětí různého věku, jsou od začátku rozděleny v běžných třídách. *„To bylo podle mě skvělé rozhodnutí. V jedné z jabloneckých škol mají všechny děti v jedné třídě, ty od září nemluvíly zdaleka tolik česky jako ty naše. Většina dětí v naší škole už na konci roku mluvila docela dobře česky. Jeden prvňák třeba chodí sám do třídy, která je v samostatné*

budově. Potkala jsem ho minulý týden a viděla, jak skvěle už mluví česky. Z toho jsem měla velkou radost,” popisuje Olena přínosy, které vidí v začlenění příchodních dětí do běžných tříd. „Dneska už tolik nemusím řešit překládání a vysvětlování, většina dětí už rozumí česky velmi dobře. Teď je mým úkolem pomoci jim adaptovat se v české společnosti,” dodává.

„Dnes už tolik nemusím řešit překládání a vysvětlování, většina dětí už rozumí česky velmi dobře. Teď je mým úkolem pomoci jim adaptovat se v české společnosti.“

Jak se řekne sborovna

Učit se češtinu musela i ona sama. Když jí v létě přišel email s nabídkou kurzu češtiny pro ukrajinské asistenty pedagoga, neváhala a přihlásila se do něj. „Absolvovala jsem obě dvě části kurzu a získala jsem certifikát. To co jsem si z kurzu odnesla, bylo pro mě opravdu užitečné a potřebné. Neznala jsem přesně, jak česky popsat spoustu situací a předmětů, které se ve škole objevují. Díky kurzu jsem se spoustu těch výrazů mohla naučit. Všechny školy jsou si v něčem podobné, mají sborovnu, ředitelnu nebo tabuli.“

Po absolvování kurzu se Olena zapojila i do fokusních skupin pro ukrajinské asistenty pedagoga, které vede Člověk v tísni. V nich se pravidelně setkávají někteří z účastníků kurzu a popisují aktuální problémy a situace, se kterými se ve školách setkávají. *„Je pro nás velmi důležité, že takto můžeme být v pravidelném kontaktu se skupinou ukrajinských asistentů pedagoga, kteří působí v českých školách. Máme tak od nich podrobné a aktuální informace o tom, s čím by ukrajinští asistenti potřebovali pomoci, jakou podporu by uvítali pro svou práci, i o tom, co nyní potřebují ukrajinští žáci v českých školách,”* vysvětluje Veronika Kartáková z Člověka v tísni, koordinátorka online kurzu a fokusní skupiny.

„Na setkání této skupiny si často zaznamenávám, co říkají ostatní asistenti pedagoga. Slyšela jsem takto třeba o různých možnostech spolupráce mezi českými a ukrajinskými žáky a hned jsme je vyzkoušeli. S jednou z asistentek jsme se na poslední schůzce domluvily, že se ve školách vzájemně navštívíme,” popisuje Olena, co si ze zapojení do této skupiny odnáší ona.

Zpátky do sedáku

Když Olena žila na Ukrajině, měla jeden velký koníček – a tím je horolezectví. Věnuje se mu již desátým rokem. Před válkou jezdila se skupinami dospělých na Matterhorn nebo do vysokých hor v Kazachstánu, Gruzii nebo Turecku. Netrvalo to dlouho a ke své dlouholeté zálibě se vrátila i tady v Česku. Kromě školy tak dnes pracuje i na horolezecké stěně v Jablonci nad Nisou. *„Nejdříve jsem tam vedla horolezecký kroužek jen pro ukrajinské děti. Pak mi manažer řekl, že potřebuje ještě instruktora pro další českou skupinu. Bála jsem se, že to nezvládnou, on mě ale uklidňoval, že mi pomůže a že vše bude v pořádku. Tak mám teď jednou týdně dvě dětské skupiny z větší části českých a několika ukrajinských dětí.“* Zároveň má v hlavě jeden velký plán. *„Ráda bych připravila projekt, díky kterému bychom ve škole získali peníze na to, abychom zde mohli vybudovat malou horolezeckou stěnu.“*

<https://www.clovekvtisni.cz/vpadla-jsem-do-toho-rovnyma-nohama-rika-ukrajinska-asistentka-pedago-ga-10055gp>